

**Handreiking voor het
opstellen van het
implementatieplan
taal en rekenen**
Uitgebreide versie

Colofon

Titel Handreiking voor het opstellen van het implementatieplan taal en rekenen
Auteur Christel Kuijpers en Rinske Stelwagen iov Steunpunt Taal en Rekenen
Versie 1
Datum 20 november 2009
Projectnummer 12111.03

CINOP
Postbus 1585
5200 BP 's-Hertogenbosch
Tel: 073-6800800
Fax: 073-6123425
www.cinop.nl

© CINOP 2009

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, op welke andere wijze dan ook, zonder vooraf schriftelijke toestemming van de uitgever.

Inhoudsopgave

Samenvatting	1
1 Inleiding	2
2 Logistiek proces binnen de school	4
2.1 Route om tot een gezamenlijk plan te komen	4
2.2 Tijdspad	5
3 Van beleid naar implementatie naar verankering	6
3.1 Uw opdracht.....	6
3.2 Handreiking voor het invullen van het implementatieplan	6
4 Inhoud van het plan.....	8
4.1 Wijze van het te ontwikkelen taal- en rekenbeleid.....	8
4.2 Overzicht van de uit te voeren activiteiten	8
4.3 Wijze van meting van het effect op taal- en rekenvaardigheden deelnemers ...	13
Bijlage 1: Illustratie	14
Bijlage 2: Verantwoording in jaarverslag	16
Format voor het inhoudelijk verslag	17
Onderdeel 2: Reflectie op behaalde resultaten	18
Bijlage 3: Bekostiging	19

Samenvatting

Wat wordt van u verwacht?

U maakt binnen uw instelling, bij voorkeur in samenwerking tussen de beleidsvormende en de uitvoerende lagen, een implementatieplan taal en rekenen.

U stuurt uw implementatieplan taal en rekenen voor 1 april 2010 naar CFI.

In het implementatieplan dienen de volgende zaken in ieder geval voor te komen:

- A Wijze van het te ontwikkelen taal- en rekenbeleid
- B Overzicht van de geplande activiteiten (keuze uit zes)
De activiteiten waaraan de instellingen het ter beschikking gestelde budget kunnen besteden zijn:
  - 1 Aanpassing didactiek en pedagogiek
  - 2 Toetsing deelnemers
  - 3 Extra onderwijstijd
  - 4 Nieuwe of aangepaste faciliteiten
  - 5 Professionalisering docenten e.a.
  - 6 Andere activiteiten gericht op intensivering taal- en rekenonderwijs
- C Wijze van meting van het effect op taal- en rekenvaardigheden van de deelnemers

In het implementatieplan wordt binnen het beschikbare budget een passende mix van de activiteiten gekozen op basis van een analyse van de bestaande en de gewenste situatie en van een visie op didactiek en pedagogiek in het beroepsonderwijs. Er wordt een strategie bepaald voor de te vervullen voorwaarden en de verschillende activiteiten worden in een tijdpad geplaatst.

Deze notitie (hoofdstuk 4) biedt u een format voor de invulling van het implementatieplan.

Daarbij geven we u een handreiking hoe u de hierboven aangegeven elementen van het implementatieplan verder kunt operationaliseren, aansluitend bij de huidige en gewenste situatie binnen uw school. Daarin onderscheiden we twee zaken. Ten eerste geven we u handreikingen voor het logistieke proces in de school (hoofdstuk 2): hoe kunt u in samenwerking tussen beleidsvormende en uitvoerende lagen in de school komen tot een gezamenlijk plan? Een mogelijkheid hiertoe is het opstellen van een projectorganisatie, van waaruit alle betrokkenen in de school worden benaderd en die van alle betrokkenen in de school informatie verzamelen en verwerken, zodat de besluitnemende laag vervolgens een gezamenlijk plan aan CFI kan sturen.

Ten tweede geven we aan hoe u uw hoofdactiviteiten kunt structureren naar de fase waarin de betrokkenen zich bevinden (hoofdstuk 3). Hiertoe onderscheiden we de adoptiefase, de implementatiefase en de incorporatiefase. In veel roc's zal dit een fluïde beeld opleveren, verschillende sectoren of teams kunnen zich in verschillende fasen ten aanzien van het taal- en rekenbeleid bevinden.

In bijlage 1 vindt u een illustratie van mogelijke activiteiten en actoren binnen de verschillende fasen.

In bijlage 2 geven we aan hoe u de verantwoording in uw jaarverslag kunt organiseren

In bijlage 3 vindt u informatie over de verdeling van de gelden van het ministerie van OCW.

1 Inleiding

Leerlingen in alle onderwijssectoren, dus ook het mbo, moeten beter gaan presteren in taal en rekenen. Voldoende beheersing van de Nederlandse taal en rekenen is belangrijk voor iedereen. Ieder mens heeft taal en rekenen nodig, om te kunnen leren, om te kunnen functioneren in de maatschappij en om een beroep te kunnen uitoefenen. Er is in de maatschappij zorg over de niveaus van taal en rekenen in het onderwijs. Om de prestaties op het gebied van Nederlandse taal en rekenen te verbeteren zijn er door het ministerie van OCW een aantal stappen ondernomen. Door de commissie Meijerink is er in het kader van de doorlopende leerlijnen een referentiekader ontwikkeld waarin wordt aangegeven welk niveau een bepaalde leerling op welk moment in zijn schoolloopbaan moet hebben bereikt.

Voor het mbo is er daarnaast de 'regeling intensivering Nederlandse taal en rekenen mbo' opgesteld. Hierin staat dat er de komende vier jaar jaarlijks ruim 50 miljoen euro aan mbo-instellingen ter beschikking wordt gesteld om het taal- en rekenniveau van hun studenten te vergroten. Om voor deze financiering in aanmerking te komen moeten instellingen voor 1 april 2010 een 'implementatieplan taal en rekenen mbo' opstellen. Daarnaast worden zij geacht jaarlijks, gedurende de looptijd van de regeling, een verantwoording van de bestede middelen te geven in het geïntegreerd jaardocument.

Van mbo instellingen wordt verwacht dat zij:

- Een taal- en rekenbeleid ontwikkelen:
  - dat gericht is op systematische verankering van effectieve en efficiënte programma's en activiteiten voor taal en rekenen;
  - dat effecten meet van de onderwijsinspanningen op taal- en rekenvaardigheden van studenten;
  - dat er op stuit dat studenten zo spoedig mogelijk worden toegerust voor de referentieniveaus voor taal en rekenen.
- Een zorgvuldige voorbereiding plegen op de invoering van centrale examens door deelname aan de proefexamens:
  - vanaf 2011/2012 met een substantieel aantal studenten;
  - vanaf 2012/2013 met zoveel mogelijk studenten.

Voor u ligt een handreiking die van dienst kan zijn bij het opstellen van het 'implementatieplan taal en rekenen mbo', dat elke mbo instelling (met uitzondering van particuliere instellingen) moet opstellen. De handreiking is opgezet door CINOP in opdracht van het Steunpunt Taal en Rekenen MBO.

Dit document geeft handvatten voor de procesgang rondom de totstandkoming van het implementatieplan enerzijds, en uw inhoudelijke invulling ervan anderzijds.

Om niet te sturend te zijn, is de invulling inhoudelijk niet diep uitgewerkt.

U bent niet verplicht deze format te volgen. Indien u deze format hanteert, maakt u uw eigen inhoudelijke keuzes.

Naast de handreiking bij het opstellen van het implementatieplan is in bijlage 1 een illustratie opgenomen, die u mogelijk inspireert bij het geven van een eigen invulling van de format.

In bijlage 2 worden de totstandkoming van de financiering, de voorwaarden ervoor en de verdeling ervan nader beschouwd.

Bij de totstandkoming van dit document is gebruik gemaakt van informatie die verstrekt is door het ministerie van OCW en het Steunpunt Taal en Rekenen MBO.

Daarnaast heeft afstemming plaatsgevonden met de ontwikkelaars van ICO taal en rekenen. ICO Taal en Rekenen kunt u naast deze handreiking hanteren, bijvoorbeeld wanneer u uw activiteiten SMART wilt formuleren.

Artikel 2 Te bekostigen activiteiten

(bron: regeling intensivering Nederlandse taal en rekenen mbo)

1. De minister verstrekt in de jaren 2010 tot en met 2013 aan het bevoegd gezag van instellingen aanvullende bekostiging ten behoeve van de intensivering van het taal- en rekenonderwijs in de instellingen, dat erop gericht is om structureel een verhoging te realiseren van de taal- en rekenvaardigheden van deelnemers.
2. De aanvullende bekostiging wordt besteed aan één of meer van de volgende activiteiten:
  - a. aanpassingen in de didactiek en pedagogiek van de beroepsopleidingen met het oog op de intensivering van het taal- en rekenonderwijs;
  - b. toetsing van deelnemers;
  - c. extra onderwijstijd;
  - d. nieuwe of aangepaste faciliteiten;
  - e. professionalisering van docenten en overige functionarissen op het gebied van taal- en rekenonderwijs;
  - f. andere activiteiten die gericht zijn op intensivering van taal- en rekenonderwijs.

Artikel 8 Implementatieplan Nederlandse taal en rekenen

(bron: regeling intensivering Nederlandse taal en rekenen mbo)

1. Een instelling stelt een implementatieplan Nederlandse taal en rekenen op voor de periode van 1 januari 2010 tot en met 31 december 2013 en stuurt dit vóór 1 april 2010 naar CFI.
2. Het implementatieplan bevat in ieder geval:
  - a. de wijze waarop de instelling taal- en rekenbeleid ontwikkelt;
  - b. een overzicht van de in artikel 2 genoemde activiteiten ten behoeve van de intensivering van het taal- en rekenonderwijs, die de instelling wil aanbieden;
  - c. de wijze waarop de instelling effecten van de onderwijsinspanningen op taal- en rekenvaardigheden van deelnemers meet.
3. Het steunpunt analyseert het implementatieplan en geeft hierover een reactie aan de instelling.
4. Indien de instelling niet tijdig een implementatieplan heeft ingezonden dat voldoet aan de eisen gesteld in het tweede lid, kan de minister op grond van artikel 11.1 van de wet de aanvullende bekostiging geheel of gedeeltelijk inhouden of opschorten.

2 Logistiek proces binnen de school

Het implementatieplan taal en rekenen mbo dient voor 1 april 2010 te zijn opgesteld. CFI verzamelt deze implementatieplannen. Het Steunpunt taal en rekenen betreft de inhoudelijke bevindingen met betrekking tot deze plannen in een jaarlijkse voortgangsrapportage.

De implementatieplannen dienen tot stand te komen met draagvlak van de organisatie en de MR. Het is belangrijk dat teams actief betrokken worden bij het opstellen ervan. In dit hoofdstuk wordt beschreven op welke manier in uw organisatie het implementatieplan tot stand kan komen. Dit dient slechts als handreiking. De inhoud van het plan komt hier niet aan de orde. Over dit proces hoeft ook niet gerapporteerd te worden naar CFI.

2.1 Route om tot een gezamenlijk plan te komen

Bedenk welke partijen binnen de organisatie betrokken moeten worden bij het vormen van het taal- en rekenbeleid, hoe deze zich tot elkaar verhouden en hoe er onderling gecommuniceerd moet worden.

Voor het implementatieplan is het onder andere nodig te inventariseren welke stappen er binnen uw organisatie genomen zijn of nog gaan worden. Hieronder staat een voorbeeld van hoe dit inventarisatieproces, en het uiteindelijke invullen van het implementatieplan eruit zou kunnen zien.

Het proces wordt verdeeld in vijf stappen:

- 1 Het vormen van een projectgroep;
- 2 Het binnen de organisatie geleid delegeren van de inhoudelijke invulling van het implementatieplan middels een format¹;
- 3 Het invullen van het format en het terugsturen ervan naar de projectgroep;
- 4 Het verzamelen van de ingevulde formats en het opstellen van een concept-implementatieplan. Dit plan voorleggen aan het CvB
- 5 Het opsturen van het implementatieplan aan CFI na goedkeuring door het CvB.

Afhankelijk van de beleidskeuzes die binnen de organisatie gemaakt worden rondom de invulling van het taal- en rekenonderwijs kunnen de formats dieper in de organisatie worden gebracht. In dat geval kunnen de stappen 2 en 3 uitgebreid worden met stappen 2a en 2b.

In hoofdlijnen wordt uitgegaan van twee niveaus: het beleidsniveau en het uitvoeringsniveau. Binnen dit niveau kunnen verschillende lagen gespecificeerd worden. Het is afhankelijk van de inrichting van de organisatie en de gemaakte beleidskeuzes in hoeverre deze gelaagdheid in het proces tot uiting komt.

In figuur 1 is een voorbeeld gegeven van hoe dit proces er schematisch uit kan zien. Iedere instelling is anders georganiseerd. De naamgeving en het aantal en soort lagen van elke organisatie is anders. Ook de communicatielijnen kunnen anders lopen. U kunt het schema aanpassen naar uw eigen organisatie.

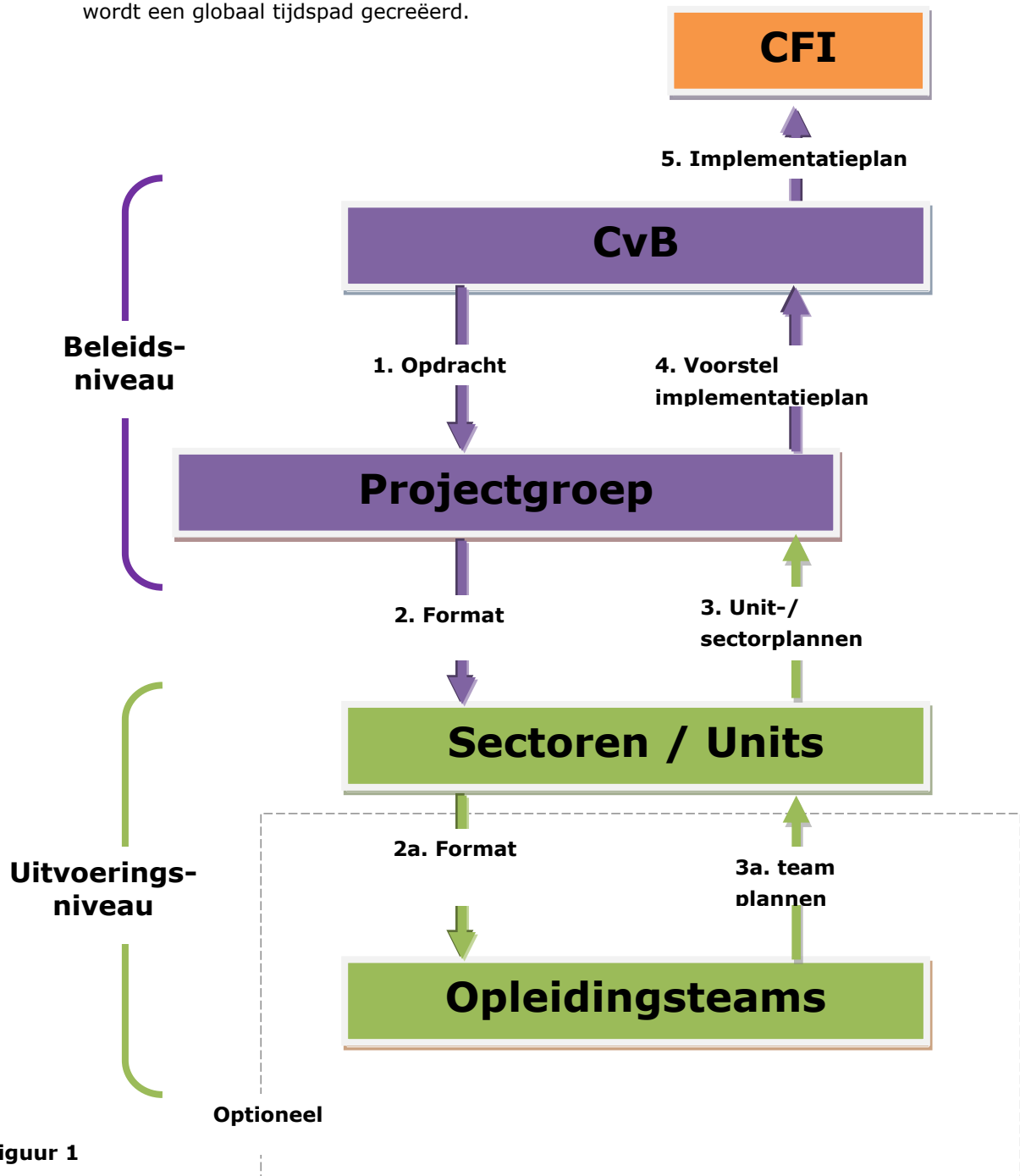
¹ Over de vormgeving en invulling van dit format wordt in hoofdstuk 4 dieper ingegaan

NB

Indien u gebruikt maakt van ICO Taal en Rekenen: de twee hoofdniveaus die in dit schema beschreven zijn (beleid en uitvoering) en komen overeen met de niveaus van ICO. In het voorbeeldschema komt dit mede tot uiting in de met ICO Taal en Rekenen overeenkomende kleurstelling.

2.2 Tijdspad

De implementatieplannen dienen voor 1 april 2010 bij het CFI ingediend te worden. Door aan alle genoemde processtappen (dus aan iedere pijl) een uiterste datum toe te kennen wordt een globaal tijdspad gecreëerd.

Figuur 1

3 Van beleid naar implementatie naar verankering

3.1 Uw opdracht

U stuurt uw implementatieplan voor 1 april 2010 naar CFI.

In het implementatieplan dienen de volgende zaken in ieder geval voor te komen:

- a Wijze van het te ontwikkelen taal- en rekenbeleid
- b Overzicht van de geplande activiteiten (keuze uit zes)
De activiteiten waaraan de instellingen het ter beschikking gestelde budget kunnen besteden:
  - 1 Aanpassing didactiek en pedagogiek
  - 2 Toetsing deelnemers
  - 3 Extra onderwijstijd
  - 4 Nieuwe of aangepaste faciliteiten
  - 5 Professionalisering docenten e.a.
  - 6 Andere activiteiten gericht op intensivering taal- en rekenonderwijs
- c Wijze van meting van het effect op taal- en rekenvaardigheden van de deelnemers

In het implementatieplan wordt binnen het beschikbare budget een passende mix van de activiteiten gekozen op basis van een analyse van de bestaande en de gewenste situatie en van een visie op didactiek en pedagogiek in het beroepsonderwijs. Er wordt een strategie bepaald voor de te vervullen voorwaarden en de verschillende activiteiten worden in een tijdpad geplaatst.

3.2 Handreiking voor het invullen van het implementatieplan

Hier krijgt u een handreiking om te komen tot de inhoudelijke vormgeving van het implementatieplan op zodanig wijze dat aan bovenstaande inhoudsvoorwaarden voldaan is.

Het aandacht schenken aan taal en rekenen gebeurt door beleid te formuleren, experimenteel in te voeren en vervolgens te verankeren in de structurele werkwijze binnen de school. Het taal- en rekenbeleid binnen scholen kenmerkt zich dus grofweg in drie fasen: adoptie, implementatie en incorporatie.

3.2.1 **Adoptiefase (a)**

In artikel 8 van de Regeling intensivering Nederlandse taal en rekenen mbo leest u ten aanzien van het implementatieplan Nederlandse taal en rekenen dat uw implementatieplan in ieder geval aangeeft op welke wijze u binnen uw organisatie taal- en rekenbeleid ontwikkelt (a). Wilt u gericht werken aan de ontwikkeling en effectieve invoering van taal- en rekenbeleid, dan is de eerste fase gericht op adoptie. In deze fase ontwikkelt u visie en formuleert u beleid.

U maakt bijvoorbeeld een analyse van:

- De (begin)situatie van deelnemers.
- De (begin)situatie van docenten: hoe betrokken en competent zijn zij ten aanzien van taal en/of rekenen?

- De leeromgeving.
- Het curriculum, leerstof en didactiek van het taal- en rekenontwikkellend beroepsonderwijs.
- De wijze van toetsing en evaluatie.

In deze fase ligt de focus op het zoeken van een anker voor het beleid: u gaat op zoek naar een reeds aanwezig sterk punt in uw bestaande situatie en bouwen daarop voort.

3.2.2   *Implementatiefase (b en c)*

De volgende fase is de fase van implementatie van het taal- en rekenbeleid. Hierin worden concrete activiteiten gericht op implementatie ondernomen en worden de directe effecten ervan gemeten. Reeds bestaande taal- en rekenactiviteiten worden verbeterd, het nieuwe beleid dat is gericht op intensivering van het taal- en rekenonderwijs wordt ingevoerd.

U maakt hiertoe een overzicht van de activiteiten ten behoeve van de intensivering van het taal- en rekenonderwijs, die uw instelling wil aanbieden. Daarbij kunt u zich laten leiden door de zes opties die reeds in het kader voor het implementatieplan zijn benoemd. Deze operationaliseert u met in achtneming van het beleid en de stand van zaken binnen uw eigen school. Ook geeft u aan op welke wijze u de directe effecten van uw activiteiten meet.

3.2.3   *Incorporatiefase (c)*

Wanneer de implementatie enige tijd succesvol bezig is, wordt de tijd rijp voor verankering. Op basis van de gemeten resultaten en effecten van de ondernomen activiteiten, wordt het taal- en rekenbeleid verankerd in de school. De focus is gericht op consolidering. Het meten van de daadwerkelijke effecten van het beleid is mogelijk. In deze fase krijgt u echt zicht op diepere effecten van de onderwijsinspanningen op taal- en rekenvaardigheden van deelnemers.

4 Inhoud van het plan

In het plan dienen in ieder geval de volgende drie componenten aan de orde te komen:

- a Wijze van het te ontwikkelen taal- en rekenbeleid (paragraaf 4.1).
- b Overzicht van de geplande activiteiten (paragraaf 4.2).
- c Wijze van meting van het effect op taal- en rekenvaardigheden van de deelnemers (paragraaf 4.3).

4.1 Wijze van het te ontwikkelen taal- en rekenbeleid

Algemeen doel: In december 2013 is taal en rekenen geïntegreerd in de opleidingen en worden de studenten adequaat voorbereid om met succes aan de eisen voor taal en rekenen in het examen te kunnen voldoen.

In de opleidingen kiest u zelf binnen de bestaande kaders uw doelen, uitgaande van de kaders van het uitvoeringsplan taal en rekenen en van het reeds geformuleerde taal- en rekenbeleid op uw eigen roc. Deze zullen uw prioritering mede bepalen.

Wij adviseren u vooraf een analyse te maken van de door u ervaren probleemstelling ten aanzien van taal en rekenen in het onderwijs.

- Welk probleem ziet u?
- Wat ziet u als de oorzaak van dit probleem?
- Wat is de omvang van het probleem?
- Wordt uw analyse gedragen door betrokkenen?

Wanneer u meerdere problemen ervaart, adviseren wij u vooraf een analyse per ervaren probleem te maken.

Breng op basis van uw beginsituatie in kaart om hoeveel en welke leerlingen het gaat (kijk daarbij bijvoorbeeld eens naar de doelgroepen die volgens de commissie Meijerink komende tijd extra aandacht behoeven), om hoeveel en welke personeelsleden (taal- en rekendocenten, beroepsvakdocenten; BPV-begeleiders), leeromgeving, curriculum, leermiddelen, toetsing en evaluatie, leertijd?

Wij adviseren u daarnaast ook reeds in deze fase na te gaan welke projectorganisatie u binnen uw roc organiseert en hoe de wijze van monitoring en evaluatie in uw roc het best kan plaatsvinden.

4.2 Overzicht van de uit te voeren activiteiten

In het format waarin u beschrijft welke activiteiten in uw roc worden ondernomen voor de intensivering van het taal- en rekenonderwijs, maakt u keuzes. Deze maakt u op grond van het beleid op uw school en op basis van de beginsituatie en het gewenste eindresultaat op korte en langere termijn.

De kaders voor het implementatieplan taal en rekenen mbo laten u daarin niet geheel vrij.

U maakt een keuze uit de in het kader aangegeven mogelijke taal- en/of rekenactiviteiten:

1 Vertalen van het beleid in de didactiek en pedagogiek van de beroepsopleidingen:

Bij het toepassen en uitvoeren van taal- en rekenbeleid in beroepsopleidingen kunnen instellingen verschillende keuzes maken. Aandacht voor taal en rekenen kan vorm krijgen in de drieslag:

- Aparte lessen in taal- en rekenonderwijs.
- Taal- en rekenontwikkeling in vaklessen en tijdens praktijk (en materiaalontwikkeling daarvoor).
- Individuele oefening en remediëring (inclusief materiaalontwikkeling en aanpassen van toetsen aan de referentieniveaus).

Deze activiteit is eigenlijk voorwaardelijk voor de overige vijf.

2 Diagnostische toetsing van studenten:

Met diagnostische toetsen kunnen instellingen vaststellen hoe hun studenten er op bepaalde momenten in hun schoolcarrière voor staan en welke vorderingen zij hebben gemaakt. (Deze worden gedurende de duur van het uitvoeringsplan gratis ter beschikking gesteld).

3 Extra leertijd:

Bepaalde groepen studenten zullen extra leertijd, bijspijkerprogramma's of summercourses nodig hebben op het gebied van taal en rekenen om de referentieniveaus te bereiken. Daarvoor kunnen extra docenten of taalcoaches ingezet worden.

4 Nieuwe of aangepaste faciliteiten:

Het kan nodig zijn om studenten extra faciliteiten te bieden, zoals een talentcentrum of aantrekkelijker (zelf)studiematerialen.

5 Professionalisering van docenten en managers op het gebied van taal en rekenen:

Een succesvolle invoering van het referentiekader staat of valt met de mate waarin docenten zich het werken met de referentieniveaus eigen maken. Een mbo-instelling kan er daarom behoefte aan hebben om de taal- en rekenvaardigheden van haar docenten in beeld te brengen met een diagnostische toets. Daarna kunnen docenten eventueel worden bijgespijkerd door vakinhoudelijke of didactische nascholing. Bij de didactische nascholing gaat het om de vraag hoe een docent op effectieve wijze de taal- en rekenvaardigheden van zijn studenten kan ontwikkelen.

Om de beleidsontwikkeling op het gebied van taal en rekenen aan te kunnen sturen en leiding te kunnen geven aan de toepassingen daarvan, kan het nodig zijn dat ook managers zich bijscholen op het gebied van ontwikkeling van taal- en rekenvaardigheden bij studenten.

6 Andere activiteiten die gericht zijn op intensivering taal- en rekenonderwijs.

In deze categorie vallen alle activiteiten die niet ingedeeld worden van een van de bovenstaande activiteiten, maar die toch een verhoging van het taal- en rekenniveau van de deelnemers leidt. Hierbij kan bijvoorbeeld gedacht worden aan activiteiten die gericht zijn op verbetering van de aansluiting met vmbo en/of hbo.

4.2.1   Format

Om de (deel)plannen SMART, uniform en overzichtelijk te maken, is het handig gebruik te maken van een format of invulformulier. In figuur 2 op bladzijde 12 staat het format weergegeven in tabelvorm. In paragraaf 4.2.1 wordt een toelichting gegeven op het gebruik van het format.

Om het taal- en rekenniveau van de deelnemers te vergroten worden in verschillende lagen van de organisatie diverse acties ondernomen. In het format wordt elke ondernomen actie afzonderlijk ingevuld. Indien het format ingevuld wordt volgens de toelichting zijn de acties automatisch SMART geformuleerd.

De mate van keuzevrijheid die units, sectoren, teams, et cetera hebben bij het invullen van het format en de speerpunten die de organisatie hierbij heeft, zijn beleidskeuzes die binnen de eigen organisatie gemaakt dienen te worden. Deze keuzes zijn dus niet terug te vinden in het format. Het is van belang dit duidelijk te maken bij het verstrekken van het format aan de betrokken partijen binnen uw school. Het format is niet bewust niet sturend en daarom niet inhoudelijk ingevuld.

Wanneer u een illustratief voorbeeld wilt zien van activiteiten in de adoptiefase, implementatiefase of incorporatiefase van het taal- en rekenbeleid binnen uw school, kunt u bijlage 1 inzien.

Wanneer u meer begeleid wilt worden bij het SMART formuleren van de activiteiten, kunt u indien gewenst ook ICO Taal en Rekenen hanteren.

OVERZICHT ACTIVITEITEN TAAL- EN REKENEN

Unit/Team:

Activiteit en	T R TR	Actie	Resultaat	Betrokkene n	Bereik	Budget	Tijdspad	Evaluatie

4.2.2 Toelichting op het gebruik van het format

Kolom 1 Activiteit

In deze kolom zet u de activiteit (of het bijbehorende cijfer) waaronder de actie valt volgens:

- 1 Aanpassing didactiek en pedagogiek
- 2 Toetsing deelnemers
- 3 Extra onderwijstijd
- 4 Nieuwe of aangepaste faciliteiten
- 5 Professionalisering docenten e.a.
- 6 Andere activiteiten gericht op intensivering taal- en rekenonderwijs

Kolom 2 T – R- TR

In deze kolom zet u een letter die hoort bij het leergebied van de actie:

T: Actie past in taalbeleid

R: Actie past in rekenbeleid

TR: Actie past in zowel taal- als rekenbeleid.

Kolom 3 Actie

In deze kolom beschrijft u (beknopt) de actie die ondernomen wordt.

Kolom 4 Resultaat

In deze kolom zet u het beoogde resultaat. Dit moet objectief meetbaar zijn.

Kolom 5 Betrokkenen

In deze kolom beschrijft u wie betrokken zijn volgens:

- Wie is verantwoordelijk?
- Wie voert uit?

Kolom 6 Bereik

In deze kolom beschrijft u (in aantallen personen) wat het bereik is van de actie volgens:

- Hoeveel personeelsleden?
- Hoeveel leerlingen?

Kolom 7 Budget

In deze kolom beschrijft u de bestede middelen volgens:

- Hoeveel besteed aan personele lasten?
- Hoeveel besteed aan overige zaken (bijvoorbeeld materiaal)?

Kolom 8 Tijdsplan

In deze kolom beschrijft het tijdsplan van de actie volgens:

- Begindatum
- Einddatum
- Belangrijke tussendata

Kolom 9 Evaluatie

In deze kolom wordt de wijze waarop de actie geëvalueerd wordt beschreven.

4.3 Wijze van meting van het effect op taal- en rekenvaardigheden deelnemers

In het implementatieplan dient de wijze beschreven te worden waarop de instelling het effect van de inspanningen, aangejaagd door het geheel aan taal- en rekenbeleid, op de taal- en rekenvaardigheden van de deelnemers meet.

Een van uw activiteiten is wellicht om in 2010 twintig taal- en of rekencoaches op te leiden in uw organisatie, die de implementatie van het taal- en rekenbeleid van uw school in de opleidingsteams zullen aanjagen. Een direct in 2010 meetbaar effect kan zijn dat u daadwerkelijk meet dat deze twintig personeelsleden competent zijn voor hun nieuwe rol. Wat het effect van de inzet van taalcoaches in de organisatie is, teneinde structureel hogere taalvaardigheidsniveaus bij leerlingen te kunnen waarnemen bij toetsafname, zal pas over langere tijd gemeten kunnen worden. Bij voorkeur in relatie met metingen die andere factoren monitoren.

De acties die ondernomen worden in het kader van activiteit 2 (toetsing deelnemers) en de resultaten hiervan geven informatie over de taal- en rekenvaardigheden van de leerlingen zijn hier een belangrijk gegeven.

De manier waarop de effecten van de afzonderlijke acties gemeten (gaan) worden kunnen worden afgeleid uit kolommen 'resultaat' en 'evaluatie' van het format. De mate waarin elke actie bijdraagt tot het verbeteren van taal- en rekenvaardigheden van leerlingen is op korte termijn uiteraard zeer moeilijk aan te tonen.

Bijlage 1: Illustratie

Van beleid naar implementatie naar verankering van taal- en rekenontwikkelen beroepsonderwijs in het ROC: proces in fasen			
© CINOP Advies BV			
	Adoptie	Implementatie	Incorporatie
organisatie en inhoud	<p><i>analyse van:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • (begin)situatie van de beoogde groep studenten • (begin)situatie van de docenten (betrokkenheid) • leeromgeving • eisen vanuit wettelijke kaders • curriculum • inzet methoden • didactiek van taal en rekenen in het beroepsonderwijs • toetsing en evaluatie <p>focus op: zoeken van een anker: aanwezig sterk punt in bestaande situatie en daarop voortbouwen</p>	<p><i>verbetering van:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • leeromgeving: organisatie op school en in de BPV curriculumontwikkeling/-verbetering • Aandachtspunten: referentieniveaus, doorgaande leerlijnen met vmbo en hbo, exameneisen • methoden • aanpak, werkwijze, didactiek van taal en rekenen in het beroepsonderwijs • evaluatie, toetsing en examinering • ... <p>focus op: inhoud curriculum en aanpak van taal en rekenen in het beroepsonderwijs</p>	<p><i>consolidering van:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • leeromgeving • curriculum • aanpak, didactiek en werkwijze • methoden • evaluatie, toetsing en examinering • ... <p>focus op: taal- en rekenontwikkelen beroepsonderwijs in doorlopende leerlijnen en didactiek van taal- en rekenontwikkelen beroepsonderwijs verankeren</p>
docenten	focus op: ontwikkeling van draagvlak en betrokkenheid	focus op: competentieontwikkeling van docenten en BPV-begeleiders	focus op: consolidering van betrokkenheid en competentieontwikkeling van alle docenten en BPV-begeleiders
management	<p>focus op: ontwikkeling van draagvlak en betrokkenheid</p> <ul style="list-style-type: none"> • facilitering • aansturing proces • organiseren en ontwikkeling van draagvlak in de teams 	<p>focus op: professionalisering en cohesie in de teams:</p> <ul style="list-style-type: none"> • aansturing proces • verbetering van schoolorganisatie • professionalisering team: collectief en individueel • facilitering • supervisie / (peer)coaching • procesevaluatie 	<p>focus op consolidatie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • schoolorganisatie • professionalisering als team en individueel • supervisie/intervisie • procesevaluatie • deelnemersevaluatie • ...

interventie	<ul style="list-style-type: none"> • werkwijze: extensief • gericht op hoogste management / middenmanagement docenten • bijeenkomsten voor het hele (cluster van) team(s) gericht op oriëntatie en voorbereiding • ... 	<ul style="list-style-type: none"> • werkwijze: intensief • school/team-specifieke trainingen voor hele team en gedifferentieerd in vakteam / taalteam/ rekenteam • opzetten van coaching en collegiale consultatie • ... 	<ul style="list-style-type: none"> • werkwijze: extensief • gericht op hele team of op management • inzetten van collegiale consultatie • aandacht voor doorgaande lijn, continuïteit, samenhang en afstemming tussen leerlijnen. • ...
duur	maximaal twee jaar (?)	maximaal vier jaar (?)	permanent
evaluatie	<p>gericht op team van docenten mbv:</p> <ul style="list-style-type: none"> • instrument <i>fasen van betrokkenheid</i> • procedure: zelfevaluatie en consultatie / observatie 	<p>gericht op team van docenten en individuele docenten mbv:</p> <ul style="list-style-type: none"> • instrument <i>competenties taaldocent en rolomschrijving taalcoaches</i> (zelfevaluatie + evaluatie schoolleiding) • evaluatie persoonlijke ontwikkelingsplannen • procedure: beginmeting en eindmeting • ... 	<p>gericht op deelnemers mbv</p> <ul style="list-style-type: none"> • toetsprogramma bestaande uit genormeerde toetsen en methodenafhankelijke toetsen • proeve van bekwaamheid • portfolio • examens • ...

Bijlage 2: Verantwoording in jaarverslag

(bron: regeling intensivering Nederlandse taal en rekenen mbo)

Overeenkomstig aan de Regeling jaarverslaggeving onderwijs wordt de aan het verslagjaar toe te rekenen bekostiging in de jaarrekening herkenbaar als bate verantwoord, en worden de lasten verwerkt binnen de daartoe bestemde posten. Omdat er sprake is van geormerkte aanvullende bekostiging moet deze worden gespecificeerd overeenkomstig model G, behorend bij Richtlijn RJ 660, alinea 212, zoals vastgesteld door de Raad voor de Jaarverslaggeving. De verwerking van niet-bestede middelen geschiedt in de jaarrekening van het laatste jaar van de besteding. Eventueel niet-bestede gelden met een terugbetalingsverplichting worden dan als schuld aan OCW opgenomen.

Op grond van het derde lid van de Regeling jaarverslaggeving onderwijs moet aan het jaarverslag en de jaarrekening gedurende de looptijd van de regeling intensivering Nederlandse taal en rekenen mbo een inhoudelijk verslag worden toegevoegd. In de bijlage, die aan deze regeling is toegevoegd wordt gespecificeerd welke gegevens het inhoudelijk verslag moet bevatten:

- de activiteiten die met de extra middelen uit deze regeling zijn ondernomen en het bereik daarvan in aantallen deelnemers en personeel (in het geval van scholing);
- een reflectie op de met de geleverde onderwijsinspanningen behaalde resultaten.

Voor het beschrijven van behaalde resultaten kan de instelling onder meer gebruik maken van de deelnemerprestaties bij de door de instelling gehanteerde diagnostische toetsen en proefexamens taal en rekenen. Bij deze reflectie legt de instelling een relatie met het implementatieplan van 2010 en geeft daarbij aan of bijstelling nodig is. De informatie die beschikbaar komt op grond van de jaarverslagen zal worden gebruikt als input voor de beleidsevaluatie. De verplichting voor een inhoudelijke rapportage geldt niet voor instellingen die minder dan € 25.000,- aan aanvullende bekostiging ontvangen; in deze gevallen wordt het aan de instelling overgelaten of en zoja, hoe zij wil rapporteren.

Format voor het inhoudelijk verslag

Onderdeel 1: Ondernomen activiteiten, bestede middelen en bereikte deelnemers en personeelsleden

Activiteit(en)	Betreft Nederlandse taal (T) en/of rekenen (R)	Hieraan besteedde middelen in euro's	Aantal bereikte deelnemers	Aantal bereikte personeelsleden
A Aanpassingen in de didactiek en pedagogiek van de beroepsopleidingen met het oog op de intensivering van het taal- en rekenonderwijs				
1.				
2.				
3.				
B Toetsing van deelnemers				
1.				
2.				
3.				
C Extra onderwijstijd				
1.				
2.				
3.				
D Nieuwe of aangepaste faciliteiten				
1.				
2.				
3.				
E Professionalisering van docenten en overige functionarissen op het gebied van taal en rekenen				
E1 Professionalisering van docenten				
1.				
2.				
3.				
E2 Professionalisering van overige functionarissen				
1.				
2.				
3.				

Onderdeel 2: Reflectie op behaalde resultaten

De onderwijsinstelling geeft een reflectie op de resultaten die met de onderwijsinspanningen genoemd in het schema van onderdeel 1 zijn bereikt. De reflectie bevat ten minste:

- een beeld van de behaalde resultaten, mede in relatie tot het implementatieplan bedoeld in artikel 8; een reflectie op de behaalde resultaten in relatie tot de beoogde effecten op taal- en rekenprestaties van deelnemers
- conclusies op basis van deze reflectie met betrekking tot eventuele bijstelling van het implementatieplan van april 2010.

Artikel 10 Verantwoording en controle

(bron: regeling intensivering Nederlandse taal en rekenen mbo)

1. De verantwoording van de aanvullende bekostiging geschiedt in de jaarverslaggeving, bedoeld in de Regeling jaarverslaggeving onderwijs, met model G, behorende bij de richtlijn RJ 660, alinea 212, zoals vastgesteld door de Raad voor de Jaarverslaggeving. De verwerking van niet-bestede middelen geschiedt in de jaarrekening van het laatste jaar van besteding. De verklaring van de accountant bij de jaarrekening omvat tevens een oordeel over de rechtmatige besteding van de aanvullende bekostiging

2. In aanvulling op de financiële verantwoording van de aanvullende bekostiging in de jaarverslaggeving stelt het bevoegd gezag dat in een kalenderjaar meer dan € 25.000,- aan aanvullende bekostiging op grond van deze regeling heeft ontvangen, een inhoudelijk verslag op. Het verslag wordt ingericht volgens het format dat als bijlage bij deze regeling is opgenomen en wordt opgenomen in het jaarverslag. Het inhoudelijk verslag bevat een reflectie op de behaalde resultaten mede in relatie tot het implementatieplan bedoeld in artikel 8

Bijlage 3: Bekostiging

(bron: regeling intensivering Nederlandse taal en rekenen mbo)

Verdeling extra budget voor taal en rekenen over de instellingen

De extra middelen die door middel van deze regeling ter beschikking worden gesteld, worden verdeeld over alle mbo-instellingen. Het budget wordt verdeeld naar rato van het totale aantal ingeschreven deelnemers. Hierbij wordt geen weging toegepast voor deelnemers die een beroepsopleidende leerweg (bol) of een beroepsbegeleidende leerweg (bbi) volgen. Deeltijd bol- deelnemers tellen voor 35% mee. Bij de verdeling wordt extra rekening gehouden met deelnemers die uit een armoedeprobleemcumulatiegebied komen. Instellingen die relatief veel deelnemers uit een dergelijk gebied hebben, ontvangen naar verhouding meer middelen. Een groot gedeelte van de middelen die in het kader van deze regeling ter beschikking worden gesteld, is vrijgemaakt uit (het educatiedeel van) het participatiebudget; uit middelen die bestemd waren voor curatief beleid met betrekking tot het bestrijding van laaggeletterdheid onder volwassen laaggeletterden. Met de overheveling van € 50.000.000,- naar het mbo kan worden ingezet op preventie: investeren in taal en rekenen bij deelnemers aan het reguliere mbo-onderwijs. De uitname uit het educatiebudget zal ertoe leiden dat een aantal roc's voor de uitvoering van de educatieactiviteiten aanzienlijk minder geld van de gemeenten ontvangt. Voor deze roc's is in deze regeling een driejarig overgangstraject opgenomen. Zo wordt voor alle instellingen een goede inzet voor het taal- en rekenbeleid mogelijk gemaakt.

Administratieve lasten

De administratieve lasten van deze regeling zijn beperkt. De aanvullende bekostiging wordt (ambtshalve) aan alle instellingen verstrekt, de instellingen hoeven hiertoe geen aanvraag in te dienen. Daarnaast is het opstellen van een implementatieplan in beperkte mate te beschouwen als een administratieve last. Onderwijsinstellingen zullen om onderwijsinhoudelijke redenen – ter voorbereiding op de invoering van centrale examens taal en rekenen in het mbo vanaf 2013/2014 – een implementatieplan opstellen en periodiek evalueren. Aan de inhoud van het op te leveren implementatieplan worden op hoofdlijnen eisen gesteld. Indien een onderwijsinstelling jaarlijks minder dan € 25.000,- ontvangt hoeft de instelling geen inhoudelijk verslag op te nemen in het geïntegreerd jaardocument. De regeling is voorgelegd aan Actal. Actal heeft deze op grond van de daartoe bestemde criteria niet geselecteerd voor een advies.

Artikel 3 Bekostigingsplafond en verdelingswijze

(bron: regeling intensivering Nederlandse taal en rekenen mbo)

1. Voor het kalenderjaar 2010 is € 58.099.000,- beschikbaar. De bedragen voor de kalenderjaren 2011 tot en met 2013 worden voorafgaand aan het kalenderjaar bekend gemaakt.

2. De aanvullende bekostiging voor een instelling in een kalenderjaar bestaat uit:

- a. een bedrag per apc-deelnemer, berekend volgens artikel 4;
- b. een bedrag naar rato van het aantal deelnemers, berekend volgens artikel 5;
- c. in voorkomend geval een compensatiebedrag, berekend volgens artikel 6.

3. In 2010 is voor de compensatiebedragen bedoeld in artikel 6 een bedrag van € 6.448.900 beschikbaar, in 2011 een bedrag van € 4.299.267 en in 2012 een bedrag van € 2.149.633

4. Voor de berekening van de bedragen naar rato van het aantal deelnemers op grond van artikel 5 wordt uitgegaan van het bedrag dat voor het betreffende kalenderjaar voor het verstrekken van aanvullende bekostiging resteert van het bedrag genoemd in het eerste lid na de toepassing van artikel 4 en artikel 6.

5. Voor de berekening bedoeld in de artikelen 4 en 5 maakt de minister gebruik van de gegevens bedoeld in artikel 4b.2.3, eerste lid, onderdeel e, van het Uitvoeringsbesluit WEB.

6. Bij de berekening bedoeld in de artikelen 4 en 5 wordt het aantal deelnemers in een deeltijdse opleiding in de beroepsopleidende leerweg vermenigvuldigd met 0,35.

Artikel 4 Bedrag per apc-deelnemer

(bron: regeling intensivering Nederlandse taal en rekenen mbo)

Het bedrag per apc-deelnemer voor een instelling is afhankelijk van het percentage apc-deelnemers binnen de instelling ten opzichte van het totale aantal deelnemers van het tweede daaraan voorafgaande kalenderjaar van de instelling en bedraagt:

- a. € 10 bij 10% of minder apc-deelnemers;
- b. € 30 bij meer dan 10% maar maximaal 20% apc-deelnemers;
- c. € 40 bij meer dan 20% maar maximaal 30% apc-deelnemers;
- d. € 80 bij meer dan 30% maar maximaal 35% apc-deelnemers;
- e. € 100 bij meer dan 35% maar maximaal 40% apc-deelnemers;
- f. € 120 bij meer dan 40% apc-deelnemers.

Artikel 5 Bedrag naar rato van het aantal deelnemers

(bron: regeling intensivering Nederlandse taal en rekenen mbo)

Het voor een instelling beschikbare bedrag naar rato van het aantal deelnemers is een voor de instelling evenredig gedeelte van het bedrag, bedoeld in artikel 3, vijfde lid, en wordt berekend naar rato van het aandeel van de instelling in het landelijke totaal van deelnemers die op 1 oktober van het tweede daaraan voorafgaande kalenderjaar zijn ingeschreven.

Artikel 6 Overgangsbepaling voor de jaren 2010, 2011 en 2012

(bron: regeling intensivering Nederlandse taal en rekenen mbo)

1. Om te bepalen of voor een instelling aanspraak bestaat op een compensatiebedrag en in voorkomend geval, voor het berekenen van de hoogte daarvan, wordt gebruik gemaakt van de formules opgenomen in het tweede en derde lid, waarbij steeds geldt dat:

EDUins is: de hoogte van het bedrag dat blijkt de jaarrekening over het kalenderjaar 2008 met de overeenkomst of overeenkomsten educatie van de desbetreffende instelling in dat kalenderjaar is gemoeid;

EDUlan is: de hoogte van het bedrag dat blijkt de jaarrekeningen over het kalenderjaar 2008 met de overeenkomsten educatie van de instellingen in dat kalenderjaar is gemoeid;

T2010 is: de aanvullende vergoeding die de desbetreffende instelling in 2010 ontvangt op grond van de artikelen 4 en 5.

2. Er is aanspraak op aanvullende bekostiging, indien geldt:

(EDUins/EDUlan x € 50.000.000) – T2010 is groter dan 2% van EDUins.

Artikel 7 Begrotingsvoorwaarde

(bron: regeling intensivering Nederlandse taal en rekenen mbo)

1. De aanvullende bekostiging ten laste van een begroting die nog niet is vastgesteld wordt verleend onder de voorwaarde, bedoeld in artikel 4:34, eerste lid, van de Algemene wet bestuursrecht.

2. Ingeval van het niet vervullen van de voorwaarde wordt de op grond van deze regeling verleende aanvullende bekostiging verlaagd tot het bedrag dat na de vaststelling of goedkeuring van de begroting van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap ter beschikking staat.

Artikel 9 Besteding aanvullende bekostiging

(bron: regeling intensivering Nederlandse taal en rekenen mbo)

De aanvullende bekostiging wordt uitsluitend aangewend voor het doel waarvoor zij is verstrekt. Eventueel niet-bestede middelen na afloop van de looptijd van de aanvullende bekostiging zullen worden teruggevorderd. De aanvullende bekostiging wordt uiterlijk in het jaar 2013 besteed.

Artikel 11 Betaaltermijnen

(bron: regeling intensivering Nederlandse taal en rekenen mbo)

De aanvullende bekostiging wordt jaarlijks in vier termijnen betaald.